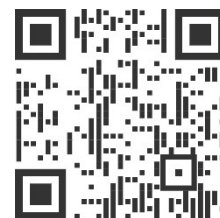

Waarom dit onderzoek?

Sommige ouderen drinken graag een glaasje of roken een sigaret. Dat kan jou als zorgverlener voor lastige keuzes stellen. Je wilt aansluiten bij de wensen en behoeften van mensen. Aan de andere kant is drinken en roken ongezond. In verpleeghuizen kan dit zorgen voor overlast en onveilige situaties. Hoe ga je daarmee om? Lisette de Graaf van Tranzo, Tilburg University, onderzocht dit. [Scan de QR code om het onderzoek te lezen.](#)

Roken en drinken in de ouderenzorg

Een sigaret of glas wijn kan veel voor iemand betekenen: ontspanning, een fijne gewoonte of het gevoel van eigen regie. Tegelijk brengt het risico's met zich mee, zeker bij ouderen. Denk aan vallen, schade aan organen of problemen met medicijnen. Het kan ook zorgen voor overlast of onveilige situaties. Als zorgverlener sta jij midden in dit spanningsveld. Hoe houd je rekening met de gezondheid, veiligheid én kwaliteit van leven van je cliënt? Wat zegt de Wet Zorg en Dwang hierover? En hoe weeg je de belangen van de rokende of drinkende bewoner af tegen die van andere bewoners én het zorgteam?

Hoe zit dat met onze cliënten? Wat merken die hiervan?

Meneer van der Mei woont op een somatische afdeling. Elke vrijdag drinkt hij een biertje, zoals hij vroeger ook deed. Maar zijn dochter en een verzorgende maken zich zorgen: kan dat nog wel met zijn medicijnen? Zonder overleg krijgt hij alcoholvrij bier. Maar hij proeft het verschil en laat zijn glas staan. Sindsdien moppert hij op vrijdag: "Het is hier toch geen gevangenis."

Wat is onderzocht?

Er is onderzocht hoe in verpleeghuizen wordt omgegaan met roken en drinken en welke dilemma's dat geeft. De onderzoekers spraken met 16 bewoners van twee verpleeghuizen, van zowel somatische en psychogeriatrische afdelingen. Sommigen rookten en/of dronken, anderen niet. Ook spraken ze met naasten en zorgverleners. Daarnaast vulden de zorgverleners vragenlijsten in over hoe zij beslissen over roken en drinken. Zo kregen de onderzoekers zicht op de wensen en behoeften van bewoners én de rol van naasten en zorgverleners.

Wat is er ontdekt?

Bewoners willen zelf beslissen of ze roken of drinken. Dit draagt bij aan hun kwaliteit van leven. Ze zijn hierbij afhankelijk van naasten en zorgverleners. Die beslissen nu vaak vanuit hun eigen kijk op de situatie. Er wordt weinig over gepraat, vaak pas bij problemen. Dit beperkt de regie van bewoners en zorgt voor onduidelijkheid, omdat zorgverleners verschillend handelen. Gesprekken tussen bewoners, naasten en zorgverleners zijn nodig om samen keuzes te maken en de eigen regie van bewoners te respecteren.

Wat kun je hiermee?

Hoe maak je samen goede keuzes over roken en drinken?

- Sta stil bij je eigen mening over bewoners die roken of drinken.
- Bespreek gewoontes en wensen met de bewoner.
- Beslis niet alleen: gebruik *shared decision making* om tot een passende aanpak te komen.
- Weeg met de bewoner, naasten en collega's de risico's en de functie van het gedrag af.
- Maak teamafspraken om te voorkomen dat iedereen iets anders doet.

Het verhaal van... Mevrouw Hawa

Mevrouw Hawa woont op een psychogeriatrische afdeling. Ze rookt sinds haar jeugd en vraagt elke ochtend om een sigaret. Verzorgende Lotte maakt zich zorgen om haar gezondheid en veiligheid. Ze weigert mevrouw een sigaret te geven. Collega Danny denkt er anders over. Hij rookt zelf en als hij dienst heeft rookt hij een sigaretje met mevrouw mee. Hij vindt dat zij dit zelf moet kunnen bepalen. Het gevolg: mevrouw weet niet waar ze aan toe is. Dat maakt haar onrustig. Haar dochter geeft aan dat haar moeder niet begrijpt waarom het de ene dag wel mag en de andere niet.

De teamleider zet het onderwerp op de agenda van het teamoverleg. Daar bespreken de collega's hun verschillende opvattingen met elkaar. Ze besluiten het gesprek aan te gaan met mevrouw en haar dochter. Samen spreken ze af: mevrouw mag op vaste momenten buiten roken, met begeleiding. Sindsdien is de situatie duidelijk, voor mevrouw en voor het team. "We hoeven niet allemaal hetzelfde te vinden, maar we moeten wel samen beslissen", zegt Lotte.

VKI is het kennis- en inspiratienetwerk van en voor zorgprofessionals

We luisteren naar de ervaringen van verpleegkundigen en verzorgenden in de praktijk. Wat hebben zij nodig om hun vak goed uit te oefenen? We laten zorgprofessionals van elkaar leren en ontwikkelen praktisch toepasbare tools en workshops. We werken intensief samen met zorgorganisaties, -experts, onderwijs en kennisinstituten. Zo vertalen we met **VKI vertaalt** wetenschappelijk onderzoek en de hieruit voortvloeiende inzichten naar de zorgpraktijk.

Bronvermelding: de Graaf, L.I. (2025). *Drinking alcohol and smoking tobacco in residential care facilities: Exploring multiple perspectives on older adults' alcohol and tobacco use*. Ridderprint. <https://doi.org/10.26116/TSB.25912099>